

Hvad ved vi om frivillighed og fællesskaber for unge på kulturområdet?

*En gennemgang af viden om unge og kultur-
frivillighed fra forskning og evalueringer
i perioden 2018-2023*

KULTURENS ANALYSE
INSTITUT

Indhold

Forord	04
Hovedpointer	06
Frivillighed i Danmark og Norden	07
Kulturfrivillighed	11
Unge frivillige	13
Koblingen mellem unge og kulturfrivillighed	17
Forandringer i frivilligheden	21
Efterskrift	23

**Udarbejdet og udgivet af Kulturens Analyse-
institut på vegne af Region Syddanmark.**

April 2024

Forfatter: Cecilie E. L. Johansen

Copyright: Cecilie E. L. Johansen og
Kulturens Analyseinstitut.

Rapporten kan frit gengives med flg. kilde-
angivelse: *Cecilie E. L. Johansen 2024. Hvad ved
vi om frivillighed og fællesskaber for unge på
kulturområdet? Kulturens Analyseinstitut.*

Fotos: Turning Tables

Forord

Denne rapport gennemgår forsknings- og evalueringsslitteratur om frivillighed fra årene 2018 – 2023 med fokus på at samle viden om **kulturfrivillighed og unge**.

Gennemgangen er et bidrag til Region Syddanmarks projekt Frivillighed og fællesskab på kulturområdet under strategien ”*Sammen om fremtidens Syddanmark*”, som på sigt skal munde ud i test af forskellige prototyper og koncepter, der skal understøtte, at flere får viden om og vejledning i at arbejde med kulturfrivillighed.

Hensigten med nærværende rapport er at kunne benytte eksisterende viden som grundlag til at designe en fagligt stærk undersøgelsesproces i samarbejdet mellem Designskolen Kolding, Kulturens Analyseinstitut og Region Syddanmark. Projektet er sat til at foregå mellem januar 2024 og april 2026.

Generelt om gennemgangen og den eksisterende viden

I denne litteraturgennemgang er der bl.a. foretaget søgninger på nettet og på danske universiteters hjemmesider ved hjælp af nøgleord for at finde relevant dansk faglitteratur. Derudover blev en del af litteraturen identificeret ved at spørge fagpersoner inden for emnet samt ved at anvende sneboldsmetoden, hvor tidligere identificerede kilder blev brugt som udgangspunkt for at finde yderligere relevante studier og ressourcer.

I litteraturen blev der søgt efter både forskningsbaserede studier og undersøgelser samt litteratur udgivet af forskellige vidensaktører, der beskæftiger sig med frivillighed. Konkret består den indsamlede viden af dansk forskningslitteratur, artikler, inspirationskataloger, podcasts, bøger og andre tekster. Vi har yderligere læst op på enkelte skandinaviske undersøgelser.

Materialet hjælper os til at forstå, hvad frivilligheden kommer af, hvordan den ser ud og hvilke

potentialer den indeholder. Det udfordrer os også på at være nysgerrige på, hvad der er særligt ved kulturfrivillighed.

Generelt er det vanskeligt at finde grundig, tværgående viden om kulturfrivillighed, så en væsentlig første pointe er, at meget litteratur om frivillighed ikke handler om kultur, men om frivillighed på andre områder (f.eks. social- og velfærdsfrivillighed, NGO-arbejde eller idrætsforeninger). Samtidig er det vanskeligt at definere både begrebet ”kultur” og begrebet ”frivillighed”.

Der bør også være en opmærksomhed på, at de seneste fem års data (2018-2023) inkluderer den periode, hvor COVID-19 lukkede Danmark ned. Det har formentlig haft en indvirkning på, om ”man har været frivillig indenfor den sidste måned”, som ét spørgsmål i f.eks. VIVE’s frivillighedsundersøgelse går på. Mange fysiske, sociale møder har været udelukket i lange perioder og større arrangementer har været helt aflyst i 1-2 sæsoner. Der er også forskel på, hvor meget de enkelte sektorer har været ramt af nedlukningerne; f.eks. har der været lukket mere op for idrætsliv blandt børn og unge end i andre sammenhænge (Espersen, et al., 2020). Måske har COVID-19 også ændret på måden, man har været frivillig på, da behovene ændrede sig, og den digitale verden pludselig blev afgørende for at bevare kontakten til andre og at løse opgaver både på arbejdsmarkedet og i civilsamfundet. Pointen er ikke, at tallene fra årene med COVID-19 er forkerte, men at man bør være opmærksom på, at det er en periode, hvorfra vi ikke nødvendigvis kan oversætte erfaringerne direkte til de kommende år.

Hovedpointer

Andelen af frivillige i Danmark ligger på et nogenlunde stabilt niveau på 34-40 pct. af befolkningen; dog bliver gennemsnitsalderen hastigt højere i takt med den demografiske udvikling med en stor ældre generation, som er relativt friske og aktive.

Unge søger i højere grad end ældre frivilligroller, der ikke er forpligtende i lang tid. De går meget op i sagen og ikke så meget i livslange medlemskaber.

En af grundene er formentlig, at de er meget forpligtede på mange andre områder i deres liv, hvor der er store forventninger fra omverdenen til, at de lykkes med studie, job og familie – helst hurtigt.

Unge lader til i højere grad end andre at være tiltrukket af aktiviteter, hvor man er aktiv medskaber, og det er naturligt for dem at bruge digitale værktøjer til både fornøjelse, inspiration og til at hente viden.

Unge bliver – ligesom andre generationer – frivillige gennem netværk. Enten er de vokset op med foreningsliv eller også bliver de inviteret af venner.

I et projekt med udsatte unge er erfaringen, at man når bedst ud til den målgruppe gennem sociale medier. Igennem interesseorganisationerne får man nemlig primært kontakt til dem, der er vant til at fortælle sin historie.

Både unge og ældre frivillige vægter fællesskabet højt. Unge er mere opmærksomme på, at frivillige indsatser kan bruges ifm. jobsøgning, men det er ikke i modsætning til værdier om fællesskab. Det er bare en betingelse i deres liv, at de skal dokumentere, hvad de kan.

Der spirer en masse initiativer blandt unge på kulturområdet. Her tør de kaste sig ud i at skabe noget, hvor de selv kan sætte dagsordenen.

I en del af de cases, vi har læst op på, har de unge dog også en drøm om at drive det til mere end en frivillig indsats.

Noget tyder på, at kulturfrivillighed er mere drevet af personlig lyst end af forpligtelse til at tage en tørn for f.eks. egne børn i idrætslivet eller udsatte medborgere i den sociale frivillighed.

Foreningslivet trives stadig i Danmark, men der er også en tendens til, at de organiserede fællesskaber mister tiltrækningskraft.

Det gør, at vi med fordel kan være nysgerrige på andre måder at engagere sig på, og hvorfor folk gør det. Nogen oplever, at foreningsstrukturen er for besværlig og der peges også på, at vi som samfund har skabt strukturer, hvor foreningsmåden er den eneste vej til f.eks. økonomisk tilskud. Måske rykker det ved forståelsen af det altruistiske formål, mange foreninger har.

Frivillighed i Danmark og Norden

Om frivillighed generelt

Umiddelbart ligger andelen i befolkningen, der bidrager med en frivillig indsats på mellem 34 pct. og 40 pct. jf. VIVE-undersøgelser fra 2004-2020 (Espersen, et al., 2020) og 2022 (Benjaminson, et al., 2022) og Danmarks Statistiks kulturvaneundersøgelse i 2., 3. og 4. kvartal af 2023¹. Tallet er forholdsvist stabilt.

Der er flest frivillige blandt højtuddannede og vejen til at blive frivillig er i høj grad, at man bliver spurgt af folk, man kender – enten igennem andet netværk eller fordi man har været medlem af en forening gennem noget tid (f.eks. som barn) og bliver prikket til for at påtage sig en ledende eller udførende rolle (Espersen, et al., 2020; Bak, 2023).

Gennemsnitsalderen på frivillige er steget fra 44 år til 52 år mellem 2004 og 2020, hvilket afspejler, at det er de store årgange, der bliver ældre i øjeblikket og stadig lægger en frivillig indsats (Grønning & Mikkelsen, 2022, pp. 35-36). Seniorerne er relativt friske, de er velkvalificerede og har tid og overskud, når de går på pension. Den aldersforskydning vil fortsætte i en periode (Baltenstedt, et al., 2024).

Både danske og nordiske undersøgelser bemærker, at frivillighed kommer i mange former. Flere undersøgelser forsøger f.eks. at inddele frivillige i forskellige kategorier. Det kan være på indsatsniveau (Tollåli, 2019), hvor nogle er ad hoc-frivillige, andre er i baggrunden af en indsats og nogen er faste, aktive og måske ledende frivillige.

I Kulturens Analyseinstituts egen undersøgelse af kulturfrivillighed på rytmiske musikfestivaler (Johansen, 2024) ser vi samme tendenser. Fra et analytisk perspektiv handler opdelingerne ofte om at kunne forstå de frivillige og deres forskellige motivationer. For organisationerne handler det i lige så høj grad om at kunne forventningsafstemme indsatsen.

På en festival kan man være med for billetten i x antal timer (*ad hoc-frivillig*), man kan bidrage mere end dét uden at have en lederrolle (medskaber eller mellemlider), eller man kan have

ansvar for et hold og være med helt inde i maskinrummet og i de strategiske processer som frivillig (*holdleder* eller *formand*). De forskellige roller tiltaler forskellige mennesker på forskellige tidspunkter i deres liv, og der skal stilles forskellige rammer til rådighed for, at de kan lykkes med deres indsats. Men de er alle nødvendige både for aktiviteten, fællesskabet og oplevelsen af at skabe noget sammen, så kunsten er at få det til at smelte sammen til et engagement, der hverken kræver for meget eller for lidt (Johansen, 2024).

I andre undersøgelser deles de frivillige op i præferencetyper afhængigt af, hvad der motiverer dem; f.eks. i bogen *Den Nye Frivillighed*, som opdeler frivillige i arketyperne: Den sociale, Lederen, Den altruistiske, Den ambitiøse, Den materialistiske, Den identitetssøgende og Den interessebetonede (Dahl-Gren, 2019).

Et eksempel er SPOT festival, som er inspireret af arketyperne, og arbejder med at rekruttere frivillige ved at formulere, hvilke personligheder de leder efter. Her kan man byde ind på en – ret overskuelig – frivilligrolle som enten *Den praktiske*, *Den tekniske*, *Den sociale* eller *Den serviceminded* ud fra en tanke om, at hvis du godt kan lide at være i kassen i Kvickly i dit fritidsjob (og er *Den sociale*), så ved vi at du også sagtens kan stå i en bar og få en god dag. Men fordi det er unge, som SPOT typisk rekrutterer, så er det ikke sikkert, at den unge endnu har fundet ud af, at han/hun kan bruge den kompetence til også at være bartender².

Især på social- og velfærdsområdet peger flere forskere og fagpersoner på, at professionaliseringen af civilsamfundet står overfor en særlig balancegang. På den ene side kan strukturer og formalisering hjælpe og understøtte frivillige, men den kan også føre til øget kontrol og begrænse de frivilliges handlerum. På socialområdet kan frivilligheden blive en slags serviceleverandør, mens den på kultur-, fritids- og idrætsområdet er mere aktivitetsorganisator (Hjære, et al., 2021).

Kommuner og lokalsamfund

Andelen i befolkningen, der bidrager med en frivillig indsats, er højere i landområderne end byområderne i Danmark. I landområderne var andelen af frivillige 7 pct. point højere end i byområderne dvs. hovedstadskommunerne samt de største byer København, Aarhus, Odense og Aalborg i 1. kvartal 2023 (Danmarks Statistik, 2023).

Når det kommer til kommunalt samarbejde med frivillige organisationer, viser Frivilligrapporten (2021) fra Center for Frivilligt Socialt Arbejde, at samarbejdet – med udgangspunkt i velfærds-/social frivillighed – er øget og bliver mere organiseret. Der er 68 frivilligcentre i 65 danske kommuner, som understøtter frivilligheden og foreningslivet på forskellige måder (Sørensen, et al., 2021).

Udover frivilligcentre er også lokale kulturhuse vigtige knudepunkter for frivilligheden. I Projekt DELTAG har man undersøgt 300 kulturhuse/biblioteker gennem et spørgeskema og 28 kulturhuse kvalitativt. Her er en vigtig pointe, at kulturhusene har fysisk rum til kulturaktiviteter og deri udfoldelse af frivillige indsatser, men at et rum gerne må være dynamisk og kunne tilpasses forskellige aktiviteter. Det er dog de unge, der bruger kulturhusene mindst, men der findes deciderede ungdomskulturhuse, som de unge brugere er glade for (Eriksson, et al., 2021; Hansen & Nordentoft, 2020)

Fra idrættens verden kan vi se tendenser til, at frivillige i mindre fodboldklubber er mere tilfredse end i de store, at bestyrelsesmedlemmer er de mest tilfredse (og 13-19-årige er de mindst tilfredse!) og at uformel læring og mentorforløb skaber mere loyalitet end formelle kurser (Bennike, et al., 2022; Bak, 2023A).

I det hele taget er frivillighed og foreningsliv vigtigt for både at have levende og fungerende lokalområder. Forskerne Thomas Boje og Lars Skov Henriksen peger i Altingets podcast *Civilsamfundet* på, at uligheden i samfundet ville være større uden foreningslivet, og at det spiller en vigtig rolle som kanaler for indflydelse i vores demokrati. De peger også på, at frivilligheden ikke må blive en sovepude for velfærdsstaten, som allerede nu har store forventninger til, hvilke opgaver frivillige kan løse – og at der samtidig er behov for en nysgerrighed på at benytte andre midler end de traditionelle foreningsstrukturer, hvis man skal have fat i de grupper, som har mest brug for fællesskab. De giver dog ikke eksempler på konkrete alternativer (Ballenstedt, et al., 2023).

Samtidig er der kun 10 danske kommuner, hvori antallet af borgere *under 57 år* stiger, så der er en udfordring i de fleste kommuner med rekrutteringsgrundlaget af unge frivillige. Det er også de ældre, der sætter rammerne i bestyrelserne, hvor de generationer, der ikke er seniorer, i højere grad bruger tiden på de aktive indsatser (Ballenstedt, et al., 2024).

Små lokalsamfund lader til at være særligt udfordrede på, at unge og børnefamilier fraflytter; det fører til, at velfærdsopgaverne lokalt bliver relativt større. Her er civilsamfundet særligt vigtig for opretholdelse af sociale knudepunkter, og det sker ofte i samspil med kommunen, som måske har en medarbejder med særligt fokus på landsbysamfund. Samarbejdet opleves langt hen ad vejen positivt, hvis lokalråd og foreninger inddrages i visioner og planer (Iversen, et al., 2023).

En anden opmærksomhed er, at vi i Danmark har en økonomisk infrastruktur, der former vores måder at danne foreninger på – og dermed vores motiver for at gøre det. I mange tilfælde kan man nemlig kun søge støtte, hvis man er en etableret forening på de vilkår, som er veletablerede i Danmark. Det kan godt være, at yngre årgange ikke synes, at det er så appellerende, og

at det er en barriere for at få nye fællesskaber op at stå (uden at foreningsstrukturen dog udelukker dem). Det er værd at have med, at det økonomiske incitament måske *i sig selv* er en vigtig motivation for at opretholde en foreningsstruktur (Ballenstedt, et al., 2024).

Der eksisterer ikke præcise undersøgelser af værdien af frivillighed i kroner og ører; den øvelse er for kompleks. Men der er også forskere, der peger på, at det er problematisk, hvis man lægger nyttetænkning ned over det frivillige arbejde, for så misser man hele pointen med frivilligheden, der netop kan noget andet end økonomiske rationaler. Værdien består i engagement og lysten til at drive aktiviteter, som man selv har lyst til og som kommer andre til glæde (Ballenstedt, et al., 2023).

Kultur- frivillighed

*Om frivillighed og kultur – men ikke
nødvendigvis om unge*

Den store frivillighedsundersøgelse fra VIVE i 2020, som er en repræsentativ undersøgelse med 7.191 respondenter, viser, at ca. 4 pct. af den danske befolkning er *kulturfrivillige*. Eksemplerne på kultur er *museer, lokalhistoriske arkiver og sangkor*. Til sammenligning er idrætsområdet størst med en andel på 12 pct. Undersøgelsen viser også, at kulturfrivillige i højere grad er motiveret af egne interesser eller af det vilkår, at de ”fik tid til overs” end blandt idrætsfrivillige, hvor børns aktiviteter, medlemskab og ”nogen måtte gøre det” vægter højere.

En anden forskel er, at en større andel af de kulturfrivillige løser opgaver indenfor administration og at skaffe midler, hvor der blandt idrætsfrivillige er flest instruktører.

79 pct. af de kulturfrivillige er medlem af den forening, de er frivillige i; det er sammenligneligt med idrætsområdet, men væsentligt flere end på det sociale område (58 pct.). Omvendt ser det ud, når VIVE spørger til, om de frivillige har underskrevet en kontrakt for deres frivillige engagement. Det har kun 8 pct. af de kulturfrivillige mod 22 pct. af de frivillige på socialområdet (Espersen, et al., 2020, p. 53).

En forsøg og lær-kultur

I frivillighedsundersøgelsen på danske festivaler har vi i Kulturens Analyseinstitut hæftet os ved en gennemgående ”forsøg-og-lær”-kultur. Så selvom der er mange forskellige motivationer for at blive frivillig på en festival (fra det rene bytteforhold mellem timer og billetpris til så nære relationer, at de frivillige fællesskaber kaldes ”familie”), er der noget stærkt og meningsfuldt i at bygge op og afvikle noget sammen, uden man har alle svarene på forhånd. Der er plads til at prøve sig frem, og der skal løses både store, komplekse opgaver og mindre men konkrete opgaver. Det betyder også, at rigtigt mange mennesker kan være med, fordi der er mange måder at bidrage på.

Generelt for de cases, der ligger til baggrund for nærværende rapport, og helt tydeligt i Kulturens Analyseinstituts undersøgelse, lader der til at være et stort personligt drive i kulturfrivilligheden; man er med, fordi man selv synes, det er sjovt! Oplevelsen af fællesskab er vigtig for, at man engagerer sig, men fællesskab kan komme i flere former. Det kan både faciliteres inde i aktiviteten eller man kan træde ind i aktiviteten med sit eksisterende fællesskab (skoleklasse, vennegruppe).

Ligesom på andre frivillighedsarenaer kommer man i kulturfrivilligheden med gennem sit netværk, så man er enten vokset op i miljøet eller bliver inviteret af venner og bekendte. I de cases, vi indtil videre har kendskab til, er det også helt typisk, at nye foreninger/kulturfællesskaber opstår i en eksisterende vennegruppe. Det gør det stærkt, men efterlader også et spørgsmål om, hvordan man kommer med, hvis man ikke er en del af et kulturnysgerrigt fællesskab i forvejen (Johansen, 2024).

Unge frivillige

Om unge og frivillighed generelt – men ikke specifikt om kultur

Unge mennesker er også frivillige, men i lidt mindre grad end resten af befolkningen. Det er måske ikke så underligt, hvis dynamikken er, at man skal inviteres med af andre, som allerede er frivillige. Til gengæld topper danske unge listen over andelen af frivillige i Europa (Frovin & Andreasen, 2018; Moos-Bjerre, 2018).

61 pct. af de ikke-frivillige i aldersgruppen 15-24 år svarer i VIVE's undersøgelse, at de gerne vil være frivillige, hvis de bliver spurgt.

Unge har – ligesom andre – brug for at blive mødt og forstået på deres egne præmisser, og det er vigtigt at byde nye frivillige velkommen, uanset om de er erfarne indenfor foreningsliv eller debutanter (Frovin & Andreasen, 2018). De har også brug for anerkendelse ligesom alle andre, men der kan være et ekstra behov for, at nye og unge frivillige løbende får at vide, at de gør det godt nok (Moos-Bjerre, 2018).

Som leder eller koordinator er det vigtigt, at man prioriterer at lære de frivillige at kende, og det kan man gøre ved både at møde dem både uformelt til sociale sammenkomster og når de "arbejder" eller er til møder (Dahl-Gren, 2019).

Hvor ligner generationerne hinanden?

16-29-årige frivillige bruger i gennemsnit 15 timer om måneden på frivilligt engagement, og det er kun frivillige på 66+, der bruger flere timer. Konkret er 20-24-årige mest aktive i de unge generationer. Ligesom andre er de optagede af at gøre en forskel og sociale relationer er afgørende for deres engagement (Frovin & Andreasen, 2018).

For rigtig mange aktive frivillige er frivillighed eller deltagelse i foreningslivet noget, de har med hjemmefra, og de har derfor adgang og et sprog for det. Der sker ofte en bevægelse fra "at gå til noget" til "at gøre noget"; klassisk er det er gå til fodbold og så blive træner for et børnehold

(Frovin & Andreasen, 2018, kap. 1.1). På den front har mange idrætsforeninger en mere vel-etableret kultur, hvor unge bliver trænere eller assistenttrænere mod et symbolsk beløb som f.eks. at have kontingent-fritagelse på det hold, de selv spiller på.

Vi ved ikke om den bevægelse også er udtalt i kulturfrivilligheden – og i så fald i hvilke dele af kulturfrivilligheden (musikforeninger er et bud) – men det er et spændende perspektiv at arbejde videre med:

Hvornår starter den frivillige indsats ved, at det er "min tur til at tage en tjans", hvornår handler det om at ville udvikle sig personligt og hvornår starter engagementet ved et ønske om at starte et projekt op fra begyndelsen og sætte sit eget præg?

Ressourcestærke mennesker (f.eks. med en videregående uddannelse) er også i højere grad frivillige end ikke-ressourcestærke – uanset alder (Moos-Bjerre, 2018; Benjaminsen, et al., 2022).

Hvor skiller den yngre generation sig ud?

Kulturvaneundersøgelsen fra Danmarks Statistik viser, at unges (16-24 år) kulturforbrug skiller sig ud fra resten af befolkningen i forskellig grad. De har et højere forbrug af koncerter, billedkunst og digitale spil, og de dyrker mere sport og er oftere tilskuere til sportsevents. De går mindre på biblioteket end gennemsnittet og opsøger sjældnere museer og scenekunst, men de bruger bibliotekernes digitale muligheder mere end andre³.

Anni Lyngskær og Nanna Bang fra Tuborgfondet skriver på baggrund af deres egen kortlægning af unges engagement i samfundet fra 2018, at "noget tyder på, at det især er organisationer med en åben, inddragende og anerkendende organisationskultur, som formår at engagere unge. Sprogbrug betyder samtidig også en hel del for,

om organisationer formår at tiltrække unge (Frovin & Andreasen, 2018, kap. 3.3)⁴. Og flere af de undersøgelser, vi har set på, peger da også på, at unge ikke er synderligt interesserede i foreningens organisering og i medlemskaber, men de vil til gengæld meget gerne tage medansvar for konkrete projekter og sætter pris på, hvis de kan være med til at forme de fysiske omgivelser (Dahl-Gren, 2019).

En norsk undersøgelse af frivillige i offentligt finansierede kulturinstitutioner beskriver, at

”unge frivillige oftere er preget af engagement og impulsivitet, mens eldres frivillige innsats i større grad er knyttet til en rutinepreget og planlagt frivillighed” (Segaard, 2019).

Ingerfair har i deres frivilligundersøgelse fra 2022 en forklaring på, hvad der kendetegner Generation Z (1996-2010). Her er teksten hentet direkte fra deres analyse (Grønning & Mikkelsen, 2022):

”

Den yngste generation, som vi ser i frivilligheden, er Generation Z (ca. 1995-2010). Det er en generation, der er opvokset med internettet og verden i sin baglomme. Det er den mest uddannede generation, og som højt uddannede og verdensborgere er de meget oplyste, nysgerrige, kritiske og ikke mindst bekymrede for verdens tilstand – og det fælles bedste. Mens generation X og Y er vokset op i individualiseringens tid og mere orienteret mod, hvad der giver mening for den enkelte, så er generation Z orienteret mod det fælles bedste og nogle af samfundets store fællesudfordringer, som eksempelvis klima, ulighed og social retfærdighed. De har således det mere fællesskabsorienterede til fælles med de to ældste generationer: mellemkrigs- og babyboomer-generationen. Det er generationen, der protesterer og kræver forandring. De er gennem deres opvækst blevet taget seriøst, og de er blevet inddraget, fra de var helt små, hvilket gør, at de forventer at blive lyttet til. Grundet Generation Z's unge alder og sted i livet – med studier, rejser og ungdomsliv – er der meget andet end frivilligheden, der også skal være plads til. De er en meget engageret generation, og frivilligheden er en naturlig del af manges liv, men det skal bare være fleksibelt og handle om mærkesager, som de bekymrer sig om.”

Andre eksperter tilføjer, at unges engagement kan styrkes, hvis vi tør udfordre medlemsbegrebet, de faste aktiviteter i en forening og den centrale beslutningsstruktur (Moos-Bjerre, 2018).

Unge trivsel og frivillighedens krav og potentialer

DUF's ungeanalyse fra 2023 beskriver en generation på 16-29 år, der for de flestes vedkommende trives for det meste, men hvor 31 pct. ofte føler sig ensomme.

Bag de tal ligger der dog også et billede af en generation, som i høj grad føler sig presset, siger at deres selvværd er afhængigt af deres præstationer og mere end halvdelen har haft brug for hjælp til at håndtere mistrivsel indenfor seneste år.

48 pct. oplever, at de ikke har indflydelse på samfundsbeslutninger, der påvirker deres trivsel!

74 pct. af de foreningsaktive unge oplever, at de har et godt liv, mod 65 pct. af de unge, som ikke er med i en forening. De siger, at fællesskaberne medvirker til at styrke deres trivsel, fordi foreninger repræsenterer fællesskaber, venskaber, engagement, fælles interesser og netværk. Det hjælper dem til at føle, at de er gode nok og at de både har det sjovt, lærer og bidrager med noget.

Det befriende ved foreningsliv er, at det ikke handler om ens skole og arbejde, men at det handler om at samles om et fælles tredje, som bliver bedre, bare fordi man er der; *"det handler bare om, at du er nice, og ikke hvad du kan,"* citeres en 24-årig for.

Sociale fællesskaber er vigtige, men også de kan være svære at leve op til, og nogle gange er forventningerne i fællesskaberne så høje, at de f.eks. kan gå ud over studiet (Wulff, et al., 2023).

De unge er mere opmærksomme end andre aldersgrupper på, at deres frivillige indsats kan gøre en forskel ift. at søge job på det lønnede arbejdsmarked (Espersen, et al., 2020), men det er ikke adskilt fra, at de gerne vil gøre en indsats for andre og vægter det sociale højt.

Det hænger sammen med den verden de lever i, hvor mange andre har helt eksplicite forventninger til dem og deres livsforløb. Det gælder politikere, institutioner, forældre og dem selv. De skal præstere på rigtig mange arenaer (også digitale), samtidig med at de skal lære nyt, skifte uddannelse, skifte bolig og hver gang indgå i og opbygge nye sociale relationer (Frovin & Andreasen, 2018, kap. 1.2)⁵; (Dahl-Gren, 2019; Moos-Bjerre, 2018)

I nogle af de kvalitative cases reflekterer unge over de forventninger, og siger f.eks., at det passer dem godt, hvis de kan forpligte sig i et halvt år i en frivillig indsats; det passer til et semester og så skal de ikke "sige op" og skuffe fællesskabet, hvis det bliver for meget. Ofte bliver det en god oplevelse, og så får man lyst til at blive ved (Dahl-Gren, 2019).

Fra Dansk Ungdoms Fællesråd skriver chefkonsulent Frederik Fredslund-Andersen, at løsningen ikke er, at foreninger skåner unge fra organisatoriske opgaver, for det giver mindre ansvar og dermed mindre ejerskab. Til gengæld skal det starte i det små og have lov til at vokse (Frovin & Andreasen, 2018, kap. 2.2)⁶.

Ingerfair peger på den demografiske pointe, at der simpelthen er færre unge i de nuværende generationer, så hvis vi skal bevare alle de frivillige indsatser, vi har i dag, så skal en større andel af den unge generation involveres (Grønning & Mikkelsen, 2023).

Koblingen mellem unge og kultur- frivillighed

Om unge kulturfrivillige

Fokus for nærværende projekt *Frivillighed og Fællesskab på Kulturområdet* er som nævnt **unge OG kulturfrivillighed**, og i litteraturen findes den kobling mest i case-beskrivelser af forskellige kulturforeninger.

Her har Lokale- og Anlægsfonden f.eks. udgivet et inspirationskataloget FUNDAMENT, hvor man har talt med ti unge fra fem kulturinstitutioner. Fælles for dem er, at de er ambitiøse og at flere er blevet professionelle i kulturbranchen.

Her lægger de unge vægt på, at de gerne vil bruge kulturfrivilligheden til med egne ord at ”udfordre det eksisterende”, og de slår fast, at de har noget at komme med, selvom de er unge.

Typisk samles de om en sag, der giver plads til unges livssyn eller behov. Et fællesskab blander f.eks. et alkoholfrit miljø med musik og festival, et andet laver åben scene-arrangementer og engagerer sig i et ungekulturhus, andre opbygger ungdomshuse i gamle lokaler eller bygger

nyt – og så er der Ung Kult, der er vokset fra et iværksættmiljø på Mors til at samle ungdomskulturfællesskaber over hele landet i en forening med fokus på iværksætteri. Alle fortæller, hvordan de har lært en masse ved at kaste sig ud i at opbygge noget fra bunden, og at der er masser af svipsere undervejs, men at det er en del af læringsprocessen (Hansen, 2023).

I det hele taget er der ofte en mere eller mindre udtalt kobling til aktivisme i både de cases, vi har gennemlæst, og i de samtaler vi i Kulturens Analyseinstitut har med og om unge frivillige. Vi ved, at der er efterspørgsel på viden om de unges vej ind i fællesskaberne, men den viden fremgår ikke af empirien.

Ift. den iboende aktivisme i noget af kulturfrivilligheden, kan man dog bevare en nysgerrighed på, om det at samles om at ville forandre noget eller skabe noget, måske kan favne bredere end at ”være vokset op med” eller skulle være særligt god til noget specifikt.

Hvornår er noget en succes?

Vi har bemærket, at i flere af de undersøgelser og evalueringer, der har beskæftiget sig med unge i kulturliv, er fokus ikke lagt på, hvor mange medlemmer de er, eller hvordan man får aktiveret dem i et eksisterende men udfordret foreningsliv. I stedet handler opsamlingerne om at undersøge, hvad der sker, når man skaber rum for ung kultur i erkendelse af, at vi har brug for denne generations engagement og idéer, hvis vi f.eks. vil nå FN's klimamål og skabe en bedre verden (Dahl-Gren, 2019).

Det står i kontrast til et styringsmæssigt behov for at måle på antal, hvilket er et opmærksomhedspunkt, der også løftes af eksperter jf. tidligere pointer om nyttetænkning og økonomiske rationaler (nærværende rapport s.10).

Organisationen Ungdomsbureauet har gjort sig erfaringer med at samarbejde med tre kommuner om konkrete ungerettede indsatser i skoleklasser og med kommunale arbejdsgrupper. Vægten er her primært lagt på at skabe engagement, men deri også frivillighed. Målet har været at facilitere at unge mærker, at de har en demokratisk stemme. En vigtig erfaring var, at Ungdomsbureauet – efter aftalerne med kommunerne var indgået – oplevede et ”projektmylder”, da der allerede var forskellige kommunale indsatser i gang med samme målgruppe. Det gav anledning til en overvejelse om, hvorvidt man skal sætte gang i nye eller bidrage til eksisterende projekter.

I evalueringen skriver Ungdomsbureauet:

”

Fælles for de tre aktioner, som vi iværksatte i de tre byer, var, at projekterne handlede om at skabe projekter til unge i lokalområdet. Her oplevede vi, at unge gerne vil engagere sig i det lokalområde, de lever i, og at de gerne vil mødes på tværs af uddannelser. De var særligt motiverede af netværket og det at møde andre unge i byen. Det vigtigste for dem var at blive hørt og taget seriøst. Kerneengagementet lå altså i lysten til at ændre noget og gøre noget sammen.

For at højne engagementet erfarede vi samtidig, at det er vigtigt at prioritere og investere i forholdene og rammerne. I én af byerne fungerede det for eksempel rigtig godt at supplere opstartsmødet med aftensmad og underholdning i form af en koncert. Det lokkede unge til og vækkede deres nysgerrighed.”

(Ungdomsbureauet, 2023, p. 45).

I samme publikation bemærker Ungdomsbureauet, at når det kommer til at give udsatte unge en stemme, er erfaringen, at man når bedst ud til den målgruppe gennem sociale medier. Igennem interesseorganisationerne får man nemlig primært kontakt til dem, der er vant til at fortælle sin historie.

På baggrund af et andet og helt nyligt afsluttet projekt i Trekantsområdet, med fokus på vidensindsamling om unges erfaringer med kulturfrivillighed, anbefaler Ungdomsbureauet blandt andet, at man bør gå i dialog med de unge, prioritere prøvehandling og understøtte initiativer, der opstår ”nedefra”, hvis man gerne vil understøtte denne målgruppe. Der bør være nøglepersoner (f.eks. kulturhusledere eller kernefrivillige), som kan fokusere på kerneopgaven, og der er god grund til at samarbejde på tværs af sektorer, generationer og kommuner.

Men måske skal nogle begreber og opgaver tænkes anderledes for nøglepersonerne og i kommunerne, så kerneopgaven er at skabe rum og overskud for eksperimenter og at invitere til samtaler i øjenhøjde mellem f.eks. de unge og politikerne. Det kan også være at skabe netværksstrukturer mellem ungeindsatserne.

Ungdomsbureauet anbefaler også, at man flytter fokus fra ”hvor mange kan man inddrage”, hvor det forudsættes at unge er én homogen gruppe med ens interesser, til at fokusere på, at de unge oplever størst værdi, når indsatserne passer til, at de også er forskellige med forskellige interesser. Unge er en lige så mangfoldig gruppe som ”voksne”.

I øvrigt ser Ungdomsbureauet også i dette projekt, at når det kommer til at inddrage unge i beslutningsprocesser i kommunerne, er det ofte den samme lille gruppe unge, som går igen (Laursen & Klode, 2023).

Forandringer i frivilligheden

Om frivillighed generelt

Foreningstilhør, episodisk frivillighed og demokratisk udfoldelse

VIVE's frivillighedsundersøgelse peger på, at der er en stigning i den uformelle frivillighed, men at foreningsfrivilligheden stadig er størst og på et stabilt niveau. Rapporten søger at skelne mellem 'uformel hjælp' (f.eks. at handle for naboen under COVID-19) og 'uformel frivillighed', hvor der gives eksempler som *Venligboerne og Sager der samler* (Espersen, et al., 2020). Den samme tendens til en ny slags organisering beskrives, når der alene fokuseres på den sociale frivillighed (Sørensen, et al., 2021; Dahl-Gren, 2019).

Søgningen mod den uformelle frivillighed skubber til vores traditioner med foreningsliv. En pointe fra frivilligkoordinator på Studenterhuset i København – og forfatter til bogen *Den Nye Frivillighed* – Ellen-Margrethe Dahl-Gren er, at man som forening bliver nødt til at forholde sig til, om man er "OK" med, at de projekter, man har, kommer og går. Må de blomstre og visne efter de frivilliges engagement, eller er der en forventning fra foreningens eller økonomiske bidragsydere om en indsats, der varer ved?

Det betyder selvfølgelig noget for de rammer, man sætter, og den forventningsafstemning, der skal til. Hvad er målet og hvornår er vi der? For hvor spontanitet og kortvarige forpligtelser er godt for noget, så er det ikke lykken at have en kultur, hvor det er okay bare at tage orlov, hvis man har forpligtet sig på at være/gøre noget væsentligt for en målgruppe i længere tid (eksemplet er fra Ungdommens Røde Kors som f.eks. driver lektiecafeer og arbejder med børn på krisecentre) (Dahl-Gren, 2019) .

Det har med andre ord betydning for det frivillige fællesskab, hvordan man erkender og arbejder med forpligtelser, hvis det skal være sjovt for alle – og i bund og grund skal frivillige indsatser være sjove og meningsfulde det meste af tiden, fordi det er den valuta, der får det til at hænge sammen.

Udover at selve varigheden af frivilliges engagement i den enkelte forening/organisation måske er under forandring, så er der i nyere tid også opstået en række nye måder at være forening på eller at mødes på. Der er f.eks. flere frivilligorganisationer, der har en indtægt, og der er lokale frivilligfællesskaber baseret på et konkret sted (mere end en aktivitet), ligesom der er opstået digitale fællesskaber. Det kan f.eks. være et lokalsamfund, der mødes for at istandsætte en gammel stationsbygning eller når grupper mødes for at samle affald i naturen. Eller det kan være at administrere Facebook-grupper om særlige emner.

Det både understøtter og udfordrer demokratiet, at den frivillige verden finder nye måder at organisere sig på. For også når man er aktiv i noget, der optager én for en stund, er det et udtryk for, at demokratiet blomster, fordi man indgår i fællesskaber, hvor der træffes beslutninger. Der er også større chance for, at man bliver frivillig i et langvarigt engagement, hvis man tidligere har været episodisk frivillig (Ballenstedt, et al., 2023C).

Efterskrift

Hvorfor er det så svært at blive helt klog på kulturfrivilligheden?

FN udgav i 2020 en rapport om *Volunteering Practices in the Twenty-First Century*, som udover at forholde sig særligt til frivillighed i det globale syd og nord, også satte fokus på, at man hidtil havde glemt at definere *Leisure Management* som et selvstændigt område (Millora, 2020). I stedet har man indtil år 2020 fokuseret på problemløsende fællesskaber, service-fællesskaber, politiske fællesskaber og NGO'er; men leisure indeholder netop *"volunteering motivated by personal interest such as concerts, arts, sports and tourism"* (f.eks. amatørkunst, amatørvidenskab, amatørsport og amatørunderholdning). Det bidrager til forklaringen på, at kulturfrivillighed som område er underbelyst.

Den primært danske undersøgelseslitteratur fra perioden 2018-2023, som vi har været omkring i denne rapport, har som oftest fokus på social-/velfærdsfrivillighed eller sekundært idrætsfrivillighed. Ofte er fokus defineret fra start, og ellers tages der forbehold for, at kulturen er underrepræsenteret.

De få undersøgelser, der beskæftiger sig med kulturfrivillighed, er ofte baseret på meget lidt data og kan blive nærmest anekdotiske. Der er dog en del gode eksempler, som vist i denne rapport, og de skal på ingen måde negligeres. Lars Skov Henriksen, der gennem mange år har forsket i frivillighed, påpeger dog i Altingets podcast, at vi nogle gange kommer til at tro, at de små gode eksempler kan bære i stor skala, og det er ikke nødvendigvis tilfældet (Ballenstedt, et al., 2023).

Samtidig er både kultur og frivillighed to begreber, der er vanskelige at definere. FN-rapporten henviser til Stebbins definitioner af "serious leisure", hvor frivillighed – i modsætning til deltagelse – handler om at udføre noget, der har en professionel modpart. Det kunne altså også aflønnes og adskiller sig derved fra en hobby. Samtidig er indsatsen altruistisk og kommer andre end den frivillige (og egen familie) til gode, og for at løse opgaven skal man tilføre en kompetence eller udvikle den undervejs (Stebbins, 2009).

I virkeligheden er hele dette forbehold om manglen på tværgående viden, som vi skriver frem, et oplæg til at bevare en nysgerrighed på kulturfrivilligheden. Den er her i stor stil og den betyder meget for både individer og fællesskaber – det kan vi tydeligt se i Kulturens Analyseinstituts egen undersøgelse af frivillighed på musikfestivaler. I Danmark er man først nu ved at forsøge at definere den og få samling på, hvad den betyder for vores samfund.

Nysgerrigheden på de unges drivkraft, adgang (og mangel på samme), baggrunde og organisation bør bevares i den proces, som nærværende rapport er optakt til i Region Syddanmarks projekt om Frivillighed og Fællesskaber på Kulturområdet.

Cases til inspiration

Herunder oplystes en kort gennemgang af cases, som ikke er nævnt tidligere i rapporten, men som kan tjene til inspiration. Listen er ikke udtømmende og er primært opstået gennem samtaler i den indledende projektfase mellem Region Syddanmark, Designskolen Kolding og Kulturens Analyseinstitut, som udløbere af søgning på anden empiri og en opmærksomhed ”i baghovedet” ifm. samtaler i andre arbejdsopgaver. Cases er her kun besøgt overfladisk og tjener til en videre diskussion af, hvem man kan lade sig inspirere af. Listen deles her, da andre måske kan få glæde af dem.

Musikfestivaler

Rudme Festival. Startet 2016, i 2023. 1.600 besøgende. For unge, non-profit frivilligdrevet. Af unge, for unge.
Link: www.rudmefestival.dk/om

Ødsted Festival. Startet 2020. 500 deltagere. Alle deltagere får en frivillig-tjans. Non-profit, frivilligdrevet. Af unge, for unge (Johansen, 2024).
Link: <https://oedstedfestival.dk/>

Jelling Musikfestival; lille lokalsamfund, stor festival, startet i 1989. Drevet af foreninger i lokalsamfundet, har et lønnet sekretariat og over 6.500 frivillige, hvoraf særligt ad-hoc-frivillige er unge. Særligt fokus på efterskolesegmentet blandt deltagere (Johansen, 2024).
Link: <https://jellingmusikfestival.dk/>

New Note Festival/Klaverfabrikken i Hillerød er en festival med et spillested ”i ryggen”. Her er styregruppen fortsat ung, selvom festivalen har en del år på bagen. De lykkes med naturlig udskiftning blandt de frivillige, som i 20’erne

rykker videre i livet. Af unge, med unge og lidt voksne og for alle (Johansen, 2024).
Link: www.newnote.dk/omnewnote

Folkely Festival i Hundested er en ny lokal festival. Stort fokus på at etablere et samlingspunkt for lokalsamfundet, men man har fra start haft en aktiv ungegruppe med i driften af festivalen. De arrangerer blandt andet Talk Town for lokale skoleelever på festivalpladsen i dagtimerne (Johansen, 2024).
Link: www.folkely.dk/vision-og-mission

Kulturhuse

Nicolai – kulturhus med fem selvstændige huse i Kolding. ”Koldingensernes kulturelle legeplads”. Umiddelbart er der mere for børn end for unge.
Link: <https://nicolaikultur.dk/om-nicolai/#hvad%20er%20nicolai>

Værket – Ungehus i Vejle. Her kan man booke øve- og mødelokaler og Ungehuset (som har en leder) administrerer en pulje, man kan søge til ungerelaterede aktiviteter.
Link: www.vejle.dk/borger/oplevel-og-fritid/kulturliv-og-museer/ungehuset-vaerket/

Institut for X – en urban kulturplatform i Aarhus, oprettet i 2009, hvor gamle bygninger (Godsbanen) bruges til at huse et virvar af kulturelle og iværksætter-initiativer. Baseret på medlemskab og aktiv deltagelse i fællesskabet på tværs af aktiviteter. Det er et stort projekt, og der er f.eks. udgivet en analyse af vækstlagskulturens betingelser. Her lægges vægt på, at Institut for X er et centralt rum i byen, hvor man kan komme med sine initiativer og blive mødt med tillid. Med tiden er der opbygget et læringsmiljø, hvor gamle og nye erfaringer blandes. Her

er også i høj grad adgang for et internationalt miljø (Moth, et al., 2023).

Link: <https://institutforx.dk/>

Kulturfestivaler

OFF – international kortfilmsfestival i Odense siden 1975. Afholdes i Brandts-området og alle er inviteret. I ugen op til afholdes adskillige kulturarrangementer, som ikke er filmvisninger, og der er andre arrangementer og samarbejde med f.eks. skoler året rundt. For og af alle aldersgrupper – også unge.

Link: <https://filmfestival.dk/om-off-2/bliv-endel-af-off/>

Strynø Litteraturfestival – ”Litteratur for store og små”, en nyere festival for litteratur. Mest målrettet børnefamilier.

Link: www.strynoe.dk/velkommen/521-litteraturfestival-for-store-og-sma

Musikforeninger og spillesteder

Jazz i Trekanten – et netværks- og genrespillested. Ligger i Kolding, men arrangerer og understøtter jazzkoncerter i hele Trekantsområdet. Der er et sekretariat og en bestyrelse – og et nyere ungeinitiativ af unge frivillige kaldet Jazzhouse UJNFOR.

Link: <http://jazzitrekanten.dk/jazzhouse/>

Musikhuset Posten – drives af en erhvervsdrivende fond med få ansatte og mange frivillige (heriblandt unge).

Link: Musikhuset Posten (postenlive.dk)
www.postenlive.dk/praktisk-info/

Riamuf – Danmarks ældste øvelokaleforening, hvor der er plads til alle genrer og aldre – deriblandt unge, som også kommer med i bestyrelsesarbejdet.

Link: <https://riamuf.dk/>

Pitstop Kolding – spillested: Foreslået i arbejdsgruppen, svært at finde informationer om.

Link: <https://pitstopkolding.business.site/>

Andre foreninger og aktiviteter

Landsforeningen Bifrost – oprindeligt en rollespilsforening, som nu har vokset sig stor og bruger cosplay, figurspil, militærsimulationer mm. Til at udvikling børn og unges kompetencer og skaberglæde. Der findes 15 lokalafdelinger i Region Syddanmark.

Link: <https://landsforeningenbifrost.dk/lokalforeninger/>

GAME – streetmekka i Esbjerg. Gadeidræts og kulturhus for streetkultur til børn, unge og voksne. Fokus på social forandring og at unge bliver ledere, der kan engagere sig indenfor streetsport og med kulturer fra Afrika, Europa og Mellemøsten. Fokus også på unge i socialt udsatte områder og på flygtninge. GAME har en række ansatte og ser ud til at være af voksne (og unge) og for børn og unge.

Link: <https://game.ngo/>

Turning Tables er et projekt, der skaber kunst og kultur (musik, film og foto) sammen med børn og unge. Projektet er for alle, men har et særligt fokus på unge, som står udenfor fællesskabet, og dem, der normalt ikke har god adgang til kulturlivet. Indsatsen foregår i kulturlaboratorier i de områder, hvor målgruppen bor. Pt. har Turning Tables faste Kulturlabs i boligområder med mange udsatte i Brøndby Strand, Æblehaven i Roskilde og Kapellet på Assistens Kirkegård i København. Der er et tæt samarbejde med kommuner, fonde og diverse kulturaktører; de unge har f.eks. udstillet deres værker og/eller optrådt på Cinemateket, togstationer, Roskilde Festival, Urban 13 (Bispebuen) og flere andre steder. Turning Tables er drevet af timelønnede voksne.

Link: <https://www.turningtables.dk/vision>

ReThinkers Aarhus og Copenhagen Volunteers – er begge ”frivilligbanker”, hvor borgere kan tilmelde sig og blive ad hoc-frivillige ifm. f.eks. kulturevents. Især ReThinkers har lavet grundige evalueringer; her synes de frivillige dog at være en noget ældre målgruppe end i nærværende projekt. Den københavnske udgave er for nylig

blevet nedlagt og genopstår i stedet hos Kulturrens Selvstændige. Så vidt vi ved har Copenhagen Volunteers haft særligt godt fat i internationale studerende.

Links: www.visitaarhus.dk/frivillig-rethinker og <https://cphvolunteers.kk.dk/>

Igangværende tiltag: Udvikling af ungekultur i Trekantsområdet. Der er afsat 1 mio. kr. til et Akademi for Ungekultur og Ungdomsbureauet

er hyret til at kortlægge ungekulturen i området. Puljen er lukket, men projekterne løber frem til oktober 2024.

Link: www.trekantomraadet.dk/viden-nyheder/presserum/1-mio-kr-til-ungekultur-i-trekantomraadet

Slutnoter

¹ www.statistikbanken.dk/KVUHOVED

² Endnu ikke udgivet pointe fra Kulturens Analyseinstituts undersøgelse af festivalfrivillighed. Her refereres til et interview med Mathias Folke Madsen, som er frivilligkoordinator på SPOT Festival (2023).

³ www.statistikbanken.dk/KVUHOVED

⁴ (Frovin & Andreasen, 2018) kap. 3.3 af Tuborgfondet, Anni Lyngskær og Nanna Bang

⁵ (Frovin & Andreasen, 2018), kap. 1.2 af Jens Christian Nielsen

⁶ (Frovin & Andreasen, 2018), kap. 2.2 af Frederik Fredslund-Andersen

Litteraturliste

Bak, C. H., 2023A. *Mentorforløb og vejledning er bedre til at holde på de frivillige end formelle kurser.* Available at: www.idan.dk/nyheder/mentorforloeb-og-vejledning-er-bedre-til-at-holde-paa-de-frivillige-end-formelle-kurser/

Bak, C. H., 2023. *Ny Vifo-rapport om frivillige i FDF og KFUM-Spejderne: "Man får bare lyst til at give noget tilbage, når man har modtaget så meget."* Available at: www.vifo.dk/nyheder/ny-vifo-rapport-om-frivillige-i-fdf-og-kfum-spejderne-man-faar-bare-lyst-til-at-give-noget-tilbage-naar-man-har-modtaget-saa-meget/

- Ballenstedt, G., Andersen, L. L. & Knudsen, R. G., 2023C. *Hvordan påvirker nye former for frivilligt arbejde vores demokrati?*. s.l.:Altinget.
- Ballenstedt, G., Boll, F. C. & Fridberg, T., 2024. *Hvem er fremtidens frivillige?*. s.l.:Altinget.
- Ballenstedt, G., Henriksen, L. S. & Boje, T., 2023. *Gør frivilligt arbejde civilsamfundet bedre*. s.l.:Altinget.
- Benjaminsen, L., Andrade, S. B. & Enemark, M. H., 2022. *Fællesskabsmålingen 2022 – En undersøgelse af livsvilkår og social eksklusion i Danmark*, København K: VIVE.
- Bennike, S., Porse, R., Gøtzche, J. G. & Schelde, N., 2022. *Frivillighed i dansk foreningsfodbold*, Brøndby: Dansk Boldspil-Union.
- Dahl-Gren, E.-M., 2019. *Den nye frivillighed - Motivering, organisering og ledelse af unge frivillige i en ny tidsalder*. s.l.:Foreningen Studenterhuset.
- Danmarks Statistik, 2023. Frivilligt arbejde er mere udbredt i landområderne. *Kulturvaneundersøgelsen*.
- Eriksson, B., Hansen, L. E. & Nordentoft, K., 2021. *Deltagelse i kulturhuse og andre borgerinvolverende kulturinstitutioner*, s.l.: Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet.
- Espersen, H. H., Fridberg, T., Andreasen, A. G. & Brændgaard, N. W., 2020. *Frivillighedsundersøgelsen 2020 – En repræsentativ befolkningsundersøgelse af...*, København K: VIVE.
- Frovin, S. & Andreasen, M. G., 2018. *Engagement behøver plads – Inspiration til mindre foreninger, der vil engagere unge*, s.l.: Center for Frivilligt Socialt Arbejde.
- Grønning, E. S. & Mikkelsen, L. L., 2022. *Frivilligundersøgelsen 2021*, s.l.: Ingerfair.
- Grønning, E. S. & Mikkelsen, L. L., 2023. *Frivilligundersøgelsen 2022 – en undersøgelse af frivilliges tilfredshed, motivation og trivsel*, s.l.: Ingerfair.
- Hansen, L. E. & Nordentoft, K., 2020. *Kulturhuse i Danmark – et kvantitativt studie af et mangfoldigt felt*, s.l.: Center for Kulturevaluering, Aarhus Universitet og Kulturhusene i Danmark.
- Hansen, N. K., 2023. *FUNDAMENT- Inspirationskatalog til den næste generation af kulturskabere*, s.l.: s.n.
- Hjære, M., Nielsen, B. U. & Sørensen, M. L., 2021. *Civilsamfundet i Norden – Indsigter fra otte nordiske forskere om civilsamfundets rolle på velfærdsområdet*, s.l.: Center for Frivilligt Socialt Arbejde.
- Iversen, E. B., Ibsen, B. & Schmidt, E. B., 2023. *Civilsamfundets betydning for lokal udvikling i landdisktrikter*, s.l.: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Johansen, C. E. L., 2024. *Kulturfrivillighed på danske musikfestivaler*, Roskilde: Forlaget Kulturanalyser.
- Laursen, K. & Klode, A., 2023. *Ungekultur i Trekantssområdet – Når ungekulturen blomster, spreder den ringe i vandet*, s.l.: Ungdomsbureauet.
- Millora, C., 2020. *Volunteering Practices in the Twenty-First Century*, s.l.: UN Volunteers.
- Moos-Bjerre, 2018. *Unge deltagelse i civilsamfundets fællesskaber*, s.l.: Tuborgfondet.
- Moth, A. et al., 2023. *Summen af det kreative miljø – Analyse af vækstlagkulturen på Institut for (X)*, s.l.: Institut for X.
- Segaard, S. B., 2019. *Frivillige i offentlige og offentlig finansierede kulturinstitutioner. De frivilliges perspektiv. Delrapport 1.*, Oslo: Senter for forskning på sivilsamfund og frivillig sektor 2019.
- Stebbins, R., 2009. *Serious Leisure and Work*, s.l.: University of Calgary.

Sørensen, M. L., Jørgensen, H. E. D., Perregaard, N. & Hjære, M., 2021. *Det frivillige sociale engagement i Danmark – Frivilligrapport 2019-2021*, Odense: Center for Frivilligt Socialt Arbejde.

Tollåli, M., 2019. *Fem typer frivillige arbeidere*, Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Ungdomsbureauet, 2023. *Baggrundsrapport: Mangfoldigt Engagement 2019-2023*, s.l.: Ungdomsbureauet.

Wulff, A. S., Matthiesen, S. M. & Blinkenberg, E., 2023. *UNGEANALYSE 2023*, s.l.: DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd.

KULTURENS ANALYSEINSTITUT

kultursanalyseinstitut.dk